

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 99/2021
07.09.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Гордане Комненић и Драгане Миросављевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Слободан Гавриловић, адвокат из ..., против туженог „Нови Логос“ ДОО Београд, чији је пуномоћник Марија Бошковић, адвокат из ..., ради утврђења и накнаде штете, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж4 49/20 од 13.08.2020. године, у седници одржаној 07.09.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж4 49/20 од 13.08.2020. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П4 250/16 од 10.05.2019. године, исправљеном решењем истог суда П4 250/16 од 21.02.2020. године, ставом првим изреке, дозвољено је објективно преиначење тужбе из поднеска од 06.08.2018. године. Ставом другим изреке, утврђено је да је тужени својим издањима у периоду од 2012. године до 2017. године, уџбеника за .. разред ... школе под називом „Техничко и информатичко образовање“ групе аутора: ББ, ВВ, ГГ, ДД, повредио имовинска и морална ауторска права тужиоца на уџбенику за .. разред ... школе под називом „Техничко и информатичко образовање“ у издању издавачког предузећа „ЕДУКА“ ДОО Београд. Ставом трећим изреке, наложено је туженом да престане са даљом повредом права тужиоца у виду умножавања, стављања у промет и било којег другог облика коришћења уџбеника за .. разред ... школе под називом „Техничко и информатичко образовање“. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име накнаде неимовинске штете због повреде моралних ауторских права исплати 80.000,00 динара, са законском затезном каматом од 10.05.2019. године до исплате. Ставом петим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца преко досуђеног до траженог износа, за износ од 720.000,00 динара, са законском затезном каматом од 10.05.2019. године до исплате. Ставом шестим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужени да тужиоцу због повреде имовинског ауторског права учињене намерно или крајњом непажњом исплати накнаду троструког износа уобичајене накнаде од 7.014.054,00 динара, са законском затезном каматом од 04.07.2018. године до исплате. Ставом седмим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име накнаде имовинске штете због повреде имовинских ауторских права исплати нето износ од

2.338.018,00 динара, са законском затезном каматом од 04.07.2018. године до исплате. Ставом осмим изреке, обавезан је тужени да о свом трошку објави изреку пресуде у дневном листу „Политика“ издање за Београд и издање за унутрашњост. Ставом деветим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име трошкова парничног поступка исплати 494.150,00 динара, са законском затезном каматом од 10.05.2019. године до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж4 49/20 од 13.08.2020. године, ставом првим изреке, одбијене су као неосноване жалбе тужиоца и туженог и првостепена пресуда је потврђена у ставу првом, другом, трећем, четвртном, у делу става шестог изреке којим је одбијен као неоснован тужбени захтев за исплату законске затезне камате на износ од 7.014.054,00 динара за период од 04.07.2018. године до 09.05.2019. године и у ставу осмом изреке. Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у преосталом делу става шестог изреке, тако што је тужени обавезан да тужиоцу на име повреде имовинског ауторског права учињене намерно или крајњом непажњом уместо накнаде имовинске штете исплати накнаду троструког износа уобичајене накнаде који би примио за конкретан облик коришћења предметне заштите, да је то коришћење било законито у износу од нето 7.014.054,00 динара са законском затезном каматом од 10.05.2019. године до исплате. Ставом трећим изреке, првостепена пресуда је укинута у ставу седмом изреке. Ставом четвртим изреке, преиначено је решење о трошковима парничног поступка садржано у ставу деветом изреке првостепене пресуде тако што је тужени обавезан да тужиоцу на име накнаде трошкова парничног поступка исплати 829.450,00 динара са законском затезном каматом од стицања услова за извршење до исплате. Ставом петим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име накнаде трошкова другостепеног поступка исплати 227.600,00 динара. Ставом шестим изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде другостепеног суда, тужени је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану одлуку применом члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. ЗПП („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11, 55/14 ... 87/18 и 18/20) Врховни касациони суд је оценио да ревизија туженог није основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је у својству аутора са издавачком кућом „ЕДУКА“ закључио 18.03.2010. године уговор којим се обавезао да изврши припрему текста уџбеника за .. разред ... школе „Техничко и информатичко образовање“ са радном свеском и приручником за наставнике, с тим да је на „ЕДУКУ“ пренео искључиво право да предметни рукопис умножава и умножене примерке ставља у промет у тиражу и броју по сопственој диспозицији, све док се одобрени комплет буде примењивао у настави и док за њим буде постојала потреба. Ауторски хонорар тужиоца уговорен је у висини од 10% од цене сваког продатог примерка. Тужилац је уџбеник написао користећи своје вишегодишње искуство, тако што је саставио текст уџбеника, израдио неке од графикона, табела, техничких цртежа и

илустрација, при чему се држао наставних тема које за дату област прописује Министарство просвете, које је допуњавао сопственом систематиком подналова и одабира тема. Издавачка кућа „ЕДУКА“ је 2010. године издала прво издање уџбеника за .. разред ... школе „Техничко и информатичко образовање“ чији је аутор тужилац, док је 2011. године издато друго издање. Издавачка кућа „ЛОГОС“ је 2012. године објавила уџбеник за .. разред ... школе под називом „Техничко и информатичко образовање“, у коме су аутори тог уџбеника као литературу користили 14 уџбеника, међу којима и уџбеник у издању „ЕДУКЕ“ који је написао тужилац. Упоредивањем уџбеника у издању издавачке куће „ЕДУКА“ и уџбеника у издању издавачке куће „ЛОГОС“, утврђено је постојање прерађених или сличних реченица, преузимање дефиниција, редоследа и распореда наставних јединица (у уџбенику издавачке куће „ЛОГОС“ постоји 35 подналова који нису предвиђени планом и програмом Министарства просвете, а ти исти поднаслови са истим редоследом постављања налазе се и у уџбенику издавачке куће „ЕДУКА“). Наслови и поднаслови у уџбенику издавачке куће „ЕДУКА“, као и начин и редослед написаних садржаја (концепција) су оригинални елементи уџбеника као ауторског дела тужиоца, насталог две године раније од уџбеника издавачке куће „ЛОГОС“. Нето ауторски хонорар који би тужилац остварио када се на цену за сваки продати примерак уџбеника издавача „ЛОГОС“ у периоду 2012. године - 2017. године примени проценат од 10% из уговора од 18.03.2010. године, који је тужилац закључио са издавачком кућом „ЕДУКА“, износи 2.338.018,68 динара.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је утврдио да је тужени повредио имовинска и морална ауторска права тужиоца и да тужиоцу припада право на накнаду неимовинске штете у досуђеном износу, те наложио туженом престанак даље повреде права тужиоца, при чему је захтев тужиоца за исплату накнаде до троструког износа уобичајене накнаде, уместо накнаде имовинске штете, одбио као неоснован, уз закључак да повреда имовинског ауторског права тужиоца није учињена намерно или крајњом непажњом.

Врховни касациони суд је оценио да је побијаном одлуком правилно примењено материјално право када је првостепена пресуда потврђена у делу у ком је утврђена повреда имовинског и моралног ауторског права тужиоца уз налог за престанак повреде права и досуђена накнада неимовинске штете тужиоцу, као и када је побијаном одлуком одлучено преиначењем првостепене пресуде и усвајањем захтева за исплату тужиоцу троструког износа уобичајене накнаде, уместо накнаде имовинске штете, уз основан закључак другостепеног суда да је повреда имовинског ауторског права тужиоца учињена намерно или крајњом непажњом.

Ревизијом се неосновано указује на погрешну примену материјалног права.

Према Закону о ауторском и сродним правима – ЗАСП ("Службени гласник РС", бр. 104/2009, 99/2011, 119/2012, 29/2016) који се примењује у конкретном случају, ауторско дело дефинисано је чланом 2., као оригинална духовна творевина аутора, изражена у одређеној форми без обзира на његову уметничку, научну или другу вредност, његову намену, величину, садржину и начин испољавања, као и допуштеност јавног саопштавања његове садржине (став 1.). Аутором се сматра лице чије су име, псеудоним или знак назначени на примерцима дела или наведени приликом објављивања дела, док се не докаже другачије (члан 9. став 2.). Аутор има искључиво право: да његово име, псеудоним или знак буду назначени на сваком примерку дела, односно наведени приликом сваког јавног саопштавања дела, изузев ако је то, с

обзиром на конкретни облик јавног саопштавања дела, технички немогуће или нецелисходно (члан 15.); да објави своје дело и да одреди начин на који ће се оно објавити (члан 16.); да штити интегритет свог дела, и то нарочито да се супротставља изменама свог дела од стране неовлашћених лица, да се супротставља јавном саопштавању свог дела у измењеној или непотпуној форми, водећи рачуна о конкретном техничком облику саопштавања дела и доброј пословној пракси и да даје дозволу за прераду свог дела (члан 17.). Аутор има искључиво право на економско искоришћавање дела као и на дело настало прерадом његовог дела, а за свако искоришћавање ауторског дела од стране другог лица аутору припада накнада, ако законом или уговором није другачије одређено (члан 19.) Искључиво је право аутора да другоме дозволи или забрани бележење и умножавање свог дела у целости или делимично, било којим средствима, у било ком облику, на било који трајни или привремени, посредни или непосредни начин. Дело се умножава нарочито, графичким поступцима, фотокопирањем и другим фотографским поступцима којима се постиже исти резултат, звучним или визуелним снимањем, изградњом дела архитектуре, смештањем дела у електронском облику у меморију рачунара (20. став 1 и 2.). Повреду ауторског или сродног права представља неовлашћено вршење било које радње која је обухваћена искључивим правима носиоца ауторског или сродног права, неплаћање накнаде прописане овим законом или уговором, као и неизвршавање других обавеза према носиоцу ауторског или сродног права, прописаних овим законом (члан 204). Носилац ауторског права, може тужбом да захтева нарочито: утврђење повреде права; престанак повреде права као и накнаду имовинске штете (члан 205 став 1. тачка 1. 2. и 5.) и има право на тужбу за накнаду неимовинске штете због повреде својих моралних права (члан 205 став 2). Ако је повреда имовинског права учињена намерно или крајњом непажњом, тужилац може, уместо накнаде имовинске штете, захтевати накнаду до троструког износа уобичајене накнаде коју би примио за конкретни облик коришћења предмета заштите, да је то коришћење било законито (члан 206).

У конкретном случају, тужилац је аутор концепције и подналова уџбеника за .. разред ... школе „Техничко и информатичко образовање“ издавачке куће „ЕДУКА“ и означен је као аутор тог уџбеника у смислу члана 2. и члана 9. став 2. Закона о ауторском и сродним правима. Тужени је, без знања и одобрења тужиоца као аутора, јавно саопштио, умножио и ставио у промет уџбеник под истим називом - за .. разред ... школе „Техничко и информатичко образовање“ уз преузимање тужиоцеве концепције и подналова (као дело настало прерадом тужиоцевог ауторског дела), као и делова самог текста уџбеника чији је аутор тужилац (обзиром на постојање прерађених и сличних реченица), без означања имена тужиоца као аутора и у измењеној форми, па су нижестепни судови основано утврдили применом члана 204. и 205. ЗАСП да је на тај начин тужени повредио морална и имовинска ауторска права тужиоца, заштићена чланом 15. 16., 17, 19. и 20. истог Закона, као и да тужилац има право на накнаду по овом основу, те наложили туженом да престане са даљом повредом ауторских права тужиоца.

Висина неимовинске штете због повреде моралних ауторских права тужиоца из члана 15. 16 и 17. ЗАСП, одмерена је правилном применом критеријума из члан 200. Закона о облигационим односима.

Одлучујући о накнади због повреде имовинских права тужиоца из члана 19. и 20. ЗАСП, правилно је другостепени суд закључио да у конкретном случају тужиоцу, уместо накнаде имовинске штете сагласно члану 155., 185., 189. и 190. Закона о

облигационим односима, припада накнада из члана 206. ЗАСП, јер је повреда имовинских права тужиоца учињена крајњом непажњом туженог. Тужени је и поред сазнања да је објављивање уџбеника постало спорно због могуће повреде ауторског права тужиоца, након подношења тужбе у овој правној ставри, наставио са издавањем и пуштањем у промет спорног уџбеника (којим је при том јасно означен уџбеник тужиоца као коришћена литература) у периоду од 2012. године па све до 2017.године, па је такво поступање туженог правилно побијаном одлуком квалификовано као крајња непажања, па су усprotни наводи ревизије неосновани. Наиме, ревидент губи из вида да је очекивано да издавач у вршењу своје делатности послује са пажњом доброг привредника, односно на начин којим не угрожава нити повређује туђа ауторска права (поготово ако му околност да су ауторска права угрожена или повређена није могла остати непозната), па пословање туженог на описан начин, представља поступање супротно очекиваном стандарду пажње пословања, односно са крајњом непажњом, за чије штетне последице је тужени искључиво и одговоран. Због тога, исто не може бити правдано околностима да није било одлуке надлежног министарства нити суда о повлачењу издања уџбеника туженог из промета или забрани даљег издавања уџбеника туженог, како се то ревизијом неосновано указује. Управо супротно, а имајући у виду утврђене околности под којима је вршена повреда ауторског права тужиоца у дужем временском периоду, као и на тај начин несумљиво оставрену пословну добит туженог (с обзиром да је у питању издање уџбеника који је намењен за обавезно образовање), следи да је побијаном одлуком правилно оцењено као оправдано досуђење тужиоцу, накнаде у висини троструког износа ауторског хонорара који би тужилац остварио за сваки продати примерак уџбеника издавача „ЛОГОС“ у периоду од 2012. године - 2017. године, уместо накнаде имовинске штете, на основу члана 206. ЗОАСП, па су усprotни наводи ревизије неосновани.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је на основу члана 414. ЗПП одлучио као у изреци.

Председник већа - судија
Добрила Страјина, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић